

Hvor lenge skal kirken disk funksjonshemmede?

DEN NORSKE KIRKE: Kirkemedlemmer med funksjonsnedsettelse får ikke være med å bestemme når nye kirkeordninger skal vedtas.

ØYVIND WOIE

Generalsekretær KABB
– Kristent Arbeid Blant
Blinde og svaksynte

I 2016 kom Kirkenes Verdensråd (KV) med dokumentet «The gift of being». Det beskriver hva kirken må gjøre for å motvirke at funksjonshemmede utestenges fra å være med i kirkeliv og kirke demokrati. KV tydeliggjør at kirkene må velge et rettighetsbasert innsteg i møte med funksjonshemmede. Fokuset ble flyttet fra «omsorg for» til «retten til».

Kirken diskriminerer

Den norske kirke har mange gode intensjoner og vedtak om hvor viktig det er at alle skal med. Nylig vedtok Kirkerådet et dokument om likestilling, inkludering og mangfold. Her kan vi lese at: «Kirken har nulltoleranse for alle former for diskriminering som hindrer mennesker i å oppleve seg som et fullverdig medlem av fellesskapet og som begrenser en i å ta i bruk sine evner og kompetanse i kirkens tjeneste».

Vår erfaring er at kirkemedlemmer med funksjonsnedsettelse diskrimineres og begrenses i Den norske kirke i dag. Det mangler salmebøker for synshemmede og personer med lesevansker, trosopplæring blir ikke tilrettelagt, kirkelige ansatte får ikke tilrettelegging, rullestolramper mangler, teleslyngene fungerer ikke, og så videre.

Er vi ikke viktige nok?

Den norske kirke har opprettet en nasjonal koordineringsgruppe for arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold som skal jobbe med dette feltet. Der finnes det ingen som representerer funksjonshemmede. Og det er nettopp dette som er kjernen i problemet. Mennesker med funksjonsnedsettelse blir ikke hørt i Den norske kirke. Eller det er ikke helt riktig. Noen få blir hørt, men det kommer vi tilbake til.

15–18 prosent av befolkningen lever med funksjonsnedsettelse. FN og funksjonshemmedes organisasjoner omtaler gruppen som verdens og Norges største minoritet. De mener at gruppen ikke har samme menneskerettslige vern som andre minoriteter.

Tale vår egen sak

Kirkemøtet er kirkens «storting»

og det øverste demokratiske, representative organ i Den norske kirke. Det skulle bety at alle som er medlemmer i kirken er sikret representasjon, at de har noen som taler deres sak på kirkemøtet. Slik er det ikke. Den norske kirke har et velkjent demokratisk underskudd når det gjelder kirkens største minoritet.

For å bøte på dette i det sivile demokratiet, pålegges det tiltak ved lov. Alle norske kommuner må opprette råd for funksjonshemmede. Det skal er sikre at funksjonshemmede blir hørt i alle saker. Det finnes ingen slike råd i Den norske kirke. Heller ingen ombudsmann og ingen fast representasjon på kirkemøtet, i bispedømme- eller menighetsråd – hverken for fysiske eller kognitive funksjonsnedsettelse/ utviklingshemming.

Ulik praksis

Men kirken har en praksis der enkeltstående grupper blir hørt. Det gjelder døve og kirkemedlemmer med samisk etnisk bakgrunn. Vi har vanskelig for å forstå hvorfor funksjonshemmede på generelt grunnlag ikke skal være sikret slik representasjon? Vår erfaring er at de som er til stede i rommene blir hørt, og for all del, dette er ingen kamp mellom grupper. Både KABB og Døvekirken gjør en jobb for kirka og er spesialister på tilrettelegging for våre målgrupper, forskjellen er at Døvekirken mottar store bidrag fra Den norske kirke – KABB må drive rettighetsfestet trosopplæring og tilrettelegging på vegne av Den norske kirke med innsamlede gaver fra enkeltpersoner, sponsorer og kirkeofringer for å kompensere det lille vi får fra Kirkerådet.

En blindflekk

I opptakten til Kirkemøtet har det vært gjort to store utredninger om hvordan kirken bør organiseres. KABB har deltatt i høringene og sagt tydelig og klart fra om at funksjonshemmede ikke blir hørt – i grunnen har vi holdt på med det i snart 90 år.

Hverken Müller-Nilssen-utvalgets eller Harald Askelands dokumenter nevner kirkemedlemmer med funksjonsnedsettelse, bortsett fra døve. Det er kanskje ikke så rart, for ingen funksjonshemmede har vært involvert eller invitert i noen deler av utredningene. De har

» Dette er en blindflekk i det kirkelige demokratiet. Er vi glemt, forbigått, utestengt – er vi for marginale og uinteressante?

kun fått uttale seg i etterkant gjennom høringene.

Dette er en blindflekk i det kirkelige demokratiet. Er vi glemt, forbigått, utestengt – er vi for marginale og uinteressante?

Nei, svarer Morten Müller-Nilssen når KABB spør. «Det er ikke å tolke som et uttrykk for min og utvalgets vurdering av tematikkens viktighet – kun et uttrykk av utvalgets tid og ressurser i arbeidet med et omfattende mandat».

Harald Askeland beklager at gruppen ikke er nevnt i rapporten hans, men presiserer på mål-

stroken, når rapporten skal overleveres kirkerådslederen, at kirken har et stort ansvar for å legge til rette for demokratisk deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse. Det var KABB som minnet ham på det.

Kirkemøtet med makta

FN konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter og bærekraftsmålene, likestillings- og diskrimineringsloven, trossamfunnsloven er tydelige på at demokratisk deltakelse må løftes. Å ikke legge til rette for at funksjonshemmede får mulighet

riminere

OVERSETT: Mennesker med funksjonsnedsettelse blir ikke godt nok hørt i Den norske kirke, skriver Øyvind Woie. Foto: CDC/Unsplash

til å delta i demokratiske kirkelige prosesser, er rett og slett diskriminering. Representasjon og tilstedeværelse gir oppmerksomhet og fokus slik at det også bevilges midler og at ulike stemmer får høres når beslutninger skal tas og ressurser fordeles og forvaltes.

Tornen i kirkekjødet er at funksjonshemmede ikke blir regnet med. Det ingen grunn til å anklage Askeland og Müller-Nielsen – de har gjort jobben sin. Men de som laget oppgaven og gav dem mandatet glemt at det finnes en god del mennesker i

Den norske kirke som faktisk må ha litt mer for å få like mye. Kan en kirke glemme noe slikt da?

Egentlig er det skikkelig demokratisk krise allerede nå. Kirkemøtet 2023 skal nemlig utrede og fatte vedtak om hvordan Den norske kirke skal bli en universell utformet kirke. Det demokratiske grunnlaget legges på dette kirkemøtet. Kirken står i fare for at de medlemmene det skal fattes vedtak om, ikke får være med å påvirke og bestemme over sitt eget kirkeliv. Det kan ikke kalles noe annet enn diskriminering.

UHELDIG UTVIKLING: En ensidig vekt på kvinnens rettigheter har vist seg å føre oss inn i en utvikling av en fertilitetsindustri hvor det perfekte kan dyrkes, skriver Ola Didrik Saugstad. Foto: Stephen Andrews/Unsplash

Abortdebattens kjerne

ABORT: Jeg har vært redd for et samfunn hvor menneskeverdet blir nedgradert. Jeg tror faktisk min engstelse har vært berettiget.

OLA DIDRIK SAUGSTAD

Professor i barnesykdommer

Mette Løkeland-Stai gjentar sin påstand (Vårt Land 8. september) om at abortlovens utforming ikke har betydning for antall aborter, og at de høye globale aborttallene i stor grad skyldes illegale aborter. Disse påstander bygger på høyst usikre estimater, men jeg er klar over at denne tanken spres i et forsøk på å oppheve alle abortgrenser.

Løkeland-Stai bruker Verdens helseorganisasjons tall, som har lagt de høyeste estimatene til grunn for eksempel når det gjelder illegale aborter. Det angitte tallet på 45 prosent av alle aborter trekkes sterkt i tvil av enkelte forskere, det kan være at dette er tre ganger så høyt som de reelle tallene.

Løkeland-Stai og jeg kan imidlertid forenes i ønsket om arbeidet for å gjøre aborter trygge. Da en søknad om abortpillen kom på helseminister Høybråtens (KrF) sitt bord i år 2000, mente både han og hans rådgivere at søknaden måtte innvilges fordi en alltid må ta sikte på å gjøre en abort så trygg som mulig.

Løkeland-Stai mener at jeg «prøver å forferdeliggjere henne og andre abortrettsforkjempere» ved å skildre et scenario der kvinner kan ta abort når som helst i svangerskapet. Det jeg gjorde var å referere Løkeland-Stais egne ord i Aftenposten 20. mai eller Vårt Land 3. august. Det blir for lett-vint når hun avfeier alle som er uenige med henne med det meningsløse uttrykket «abortmotstander».

Mitt hovedanliggende i abort og bioteknologidebatten i noen tiår har vært at vi må arbeide med en avveining mellom mors og fosterets rettigheter. Vi må være villige til å diskutere selvbestemmelsens grenser. Akkurat hvordan dette skal balanse- res, anerkjenner jeg at det kan være forskjellige synspunkter på. Løkeland-Stai synes lite interessert i en slik balanse. Hun dikter fritt når hun skriver at jeg er imot at «ein skal kunne ta

gjelder den nedre grensen for fødsel og øvre grensen for abort, bør ikke den være absolutt. Til det er situasjonen for ulik for hver og én». Jeg tar det selvfølgelig *ad notam* at hun nå mener at 22 uker for selvbestemmelse er fornuftig. Hun slipper likevel ikke unna spørsmålet om hva som skal skje med levedyktig foster etter en abort. Med en feilberegning av termin på 1–2 uker vil man med denne grensen risikere å abortere friske fostre med en levedyktighet opp mot 80 prosent.

«Abortmotstander»

Det er hyggelig at Løkeland-Stai siterer fra min bok «Når grenser flyttes» fra 2007. Den inneholder en artikkelsamling hele 47 år tilbake i tid. Det ville kanskje vært mer fruktbart om hun hadde gjengitt mine synspunkter for eksempel i min kronikk i Aftenposten 20. mai eller Vårt Land 3. august. Det blir for lett-vint når hun avfeier alle som er uenige med henne med det meningsløse uttrykket «abortmotstander».

Mitt hovedanliggende i abort og bioteknologidebatten i noen tiår har vært at vi må arbeide med en avveining mellom mors og fosterets rettigheter. Vi må være villige til å diskutere selvbestemmelsens grenser. Akkurat hvordan dette skal balanse- res, anerkjenner jeg at det kan være forskjellige synspunkter på. Løkeland-Stai synes lite interessert i en slik balanse. Hun dikter fritt når hun skriver at jeg er imot at «ein skal kunne ta

abort på bakgrunn av sykdom hos fosteret». Når har jeg skrevet det? Tvert om har mitt hovedanliggende i 40 år vært å finne en balanse mellom de forskjellige parters rettigheter, også når det gjelder fosterdiagnostikk (se Vårt Land 3. august).

Selvbestemmelse

Løkeland-Stai mener hun er opptatt av kvinnen, som om ikke jeg og andre også er det. Jeg har reist rundt i store deler av verden og sett hvordan kvinner blir presset, ja, til og med tvunget til abort, hvis det finnes eller mistenkes en eller annen feil hos fostret. Jeg er blitt kontaktet av fortvilte kvinner i vårt eget land som føler seg presset til abort av nær familie eller av helsepersonell. Hvis man snakker om selvbestemmelse, må det også bety å fritt kunne velge ikke å ta abort.

I de årene jeg har vært med i den bioetiske debatten er det ett aspekt som kanskje har vært mitt viktigste anliggende: Hva skjer med oss som enkeltmennesker og samfunn når vi fjerner eller reduserer vernet for en gruppe?

Jeg har rett og slett vært redd for at vi skal få et samfunn hvor menneskeverdet generelt blir nedgradert, et samfunn hvor bare friske barn, med utvalgte egenskaper, skal få lov til å bli født og etter hvert lov til å leve opp. Jeg tror faktisk min engstelse har vært berettiget. En ensidig vekt på kvinnens rettigheter har vist seg å føre oss inn i en utvikling av en fertilitetsindustri hvor det perfekte kan dyrkes. Det har åpnet for en nådeløs jakt på fostre som ikke har de egenskaper mange ønsker seg. I frykten for denne utviklingen skiller Mette Løkeland-Stai og jeg lag.

” Mitt hovedanliggende i abort og bioteknologidebatten i noen tiår har vært at vi må arbeide med en avveining mellom mors og fosterets rettigheter